

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи
Кафедра фінансів імені Л.Л. Тарангул

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «12» 11 2020 р. № 9
Голова НМР О. А. Шевчук

Робоча програма
навчальної дисципліни
«БІХЕВІОРИСТИЧНІ ФІНАНСИ»

для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми навчання)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

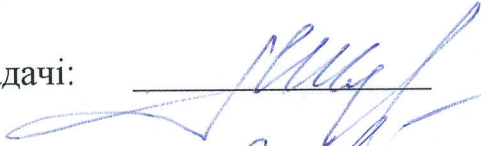
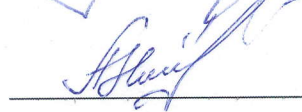
Освітньо-професійні програми: «Управління фінансовою та страховою
діяльністю», «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»,

«Управління публічними фінансами»

Статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» складена на основі освітньо-професійних програм: «Управління фінансовою та страховою діяльністю», затвердженої Вченою радою Університету ДФС України «30» 04 2020 року (протокол №5); «Управління процесами у сфері банківського бізнесу», затвердженої Вченою радою Університету ДФС України «30» 04 2020 року (протокол №5); «Управління публічними фінансами», затвердженої Вченою радою Університету ДФС України «30» 04 2020 року (протокол №5).

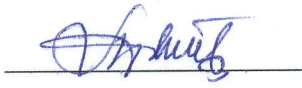
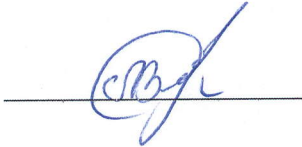
Укладачі:

М.О. Кужелєв, д.е.н., професор, професор кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул

А.В. Нечипоренко, к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул

Рецензенти:

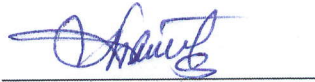

М.Д. Бедринець, к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул

Л.В. Діденко, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових ринків

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою фінансів імені Л.Л. Тарангул, протокол від «16» 10 2020 № 4.

Завідувач кафедри

М. Д. Бедринець, к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні вченої ради ННІ фінансів, банківської справи, протокол від «20» 10 2020 № 3.

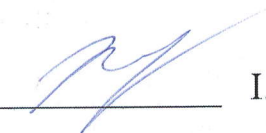
Зав. Голова вченої ради ННІ фінансів, банківської справи

М. О. Кужелєв, д.е.н., професор

Завідувач

навчально-методичного відділу

І. В. Качур, к.б.н., доцент

Реєстраційний № 4.1

РЕЦЕНЗІЯ
на робочу програму навчальної дисципліни
«БІХЕВІОРИСТИЧНІ ФІНАНСИ»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми навчання)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійні програми: «Управління фінансовою та страховою
діяльністю», «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»,
«Управління публічними фінансами»
Статус дисципліни: обов'язкова

Багаторівнева структура сучасних економічних відносин зумовлює необхідність концептуалізації теоретичних підходів у дослідженні біхевіористичної концепції фінансів та особливостей її використання в економіці. Ця концепція обґрунтовує наявність дивергенції між неокласичною економічною теорією та реальною поведінкою людей крізь призму соціально-психологічного наповнення їх рішень та суб'єктивістських характеристик.

Розроблена робоча програма навчальної дисципліни є невід'ємною складовою у повноцінному оволодінні курсу «Біхевіористичні фінанси», адже вона сприяє кращому засвоєнню основних понять та закріпленню теоретичних знань здобувачами вищої освіти в сфері біхевіористичних фінансів.

Засвоєння основних положень навчальної дисципліни дозволить здобувачам вищої освіти підготуватися та поглиблено вивчити питання, що виносяться на поточний та підсумковий контроль знань. Питання, що виносяться на самостійну роботу після кожної теми, розширяють можливості досліджень актуальних питань на семінарських заняттях.

Розроблена робоча програма навчальної дисципліни «Поведінкові фінанси» для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної та заочної форми навчання галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за структурою й змістом відповідає вимогам до вивчення дисципліни та може використовуватися в навчальному процесі.

Рецензент:

к.е.н., доцент, завідувач кафедри
фінансів імені Л.Л. Тарангул

М. Д. Бедринець

РЕЦЕНЗІЯ
на робочу програму навчальної дисципліни
«БІХЕВІОРИСТИЧНІ ФІНАНСИ»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми навчання)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійні програми: «Управління фінансовою та страховою
діяльністю», «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»,
«Управління публічними фінансами»
Статус дисципліни: обов'язкова

Біхевіористичні фінанси є новим трендом сучасної фінансової науки, який намагається об'єднати поведінкові і психологічні теорії з традиційним підходом до фінансів. Вчені-фінансисти, зважаючи на неможливість використання класичних теорій при поясненні багатьох явищ, які все частіше виникають на фінансових ринках, почали активно досліджувати взаємозв'язок між особливостями людської психології та проблемами ринкової поведінки інвесторів. Біхевіористичні фінанси стали важливим інструментом при аналізі інвестиційної привабливості і виході на нові фінансові ринки.

Робоча програма навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси», що представлена на рецензування, характеризується спрямованістю на поетапне і послідовне висвітлення запропонованих тем, про що свідчить її логічна побудова. Структурна побудова навчальної дисципліни є актуальною й відповідає баченню проблем у сфері поведінкових фінансів, наведених у навчальних посібниках, монографіях та наукових публікаціях. Перелік літературних джерел, що рекомендується, надає можливість здобувачам вищої освіти глибше розглянути проблемні та практичні питання.

Робоча програма навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» виконана з дотриманням всіх методичних вимог та врахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України й заслуговує позитивної оцінки.

Рецензент:
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансових ринків

Л. В. Діденко

27

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«БІХЕВІОРИСТИЧНІ ФІНАНСИ»

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул
Протокол від 30.08. 2021 р. № 1

Укладачі:

М.О. Кужель, д.е.н., професор, професор кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул
А.В. Нечипоренко, к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми
навчальної дисципліни
(протягом 5 років після затвердження освітньої програми)**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП
2021-2022	30.08.2021	№ 1		
2021-2022	30.08.2021	№ 1		

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	5
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	10
4. Критерії оцінювання.....	17
5. Засоби оцінювання.....	21
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	21
7. Рекомендована література.....	24

1. ПЕРЕДМОВА

Біхевіористичні фінанси – це новий напрям фінансової науки, основне завдання якого пояснити специфічні особливості прийняття фінансових рішень, на основі поєднання теоретичних основ психології, а також економічної і фінансової теорії.

Метою навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та вмінь щодо прийняття фінансових рішень на макро- та макрорівні з використанням теорій біхевіористичних фінансів.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з визначенням сутності та змісту теорії біхевіористичних фінансів;

- сформувати у здобувачів вищої освіти знання щодо міждисциплінарних методологічних підходів до розкриття напрямів взаємодії фінансової науки з досягненнями психології, ролі експериментів в розвитку біхевіористичних фінансів;

- надати майбутнім фахівцям знання щодо оцінки поведінкових ефектів у процесі прийняття фінансових рішень;

- сформувати у здобувачів вищої освіти теоретичну і методичну базу, що необхідна для дослідження системних помилок, які виникають в процесі прийняття управлінських фінансових рішень та надання рекомендацій щодо їх уникнення;

- ознайомити здобувачів вищої освіти із біхевіористичними аспектами економічних тенденцій;

- виробити у здобувачів вищої освіти уміння працювати та аналізувати показники діяльності інститутів фінансового ринку в контексті теорії біхевіористичних фінансів.

Методи та форми навчання. Для досягнення навчальних завдань, загального розвитку особистості, професійної її підготовки доцільно використовувати різні методи навчання, а саме: словесний, наочний; пояснювально-ілюстративний, пошуковий, проблемний, проблемно-пошуковий, дослідницький; методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий, тестування тощо). Форми організації навчання включають: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійну та індивідуально-консультаційну роботу, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання у системі Moodle.

Організація поточного контролю та підсумкового контролю знань. Поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, участі у тренінгах, підготовки індивідуальних завдань, написання поточних контрольних робіт. Підсумковий контроль передбачено проводити у формі заліку.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Обов'язкова	
Модулів - 2	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1-й	1-й
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», Освітні програми: «Управління фінансовою та страховою діяльністю», «Управління процесами у сфері банківського бізнесу», «Управління публічними фінансами»	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	82 год.
Індивід.-консультац. робота: 2 год.			
Форма семестрового контролю: диференційований залік			

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Після вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

ОПП «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у процесі навчання та в подальшому в процесі професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування, зокрема в частині управління фінансовою і страховою діяльністю, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК2. Здатність застосовувати знання законодавства та нормативних актів НБУ.

ФК5. Визначати та регулювати фінансові банківські ризики.

ФК7. Аналізувати та інтерпретувати економічну інформацію для обґрунтування і розробки управлінських рішень.

ОПП «Управління публічними фінансами»

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК2. Проводити оцінку публічних фінансів, що відображають діяльність фінансових корпорацій, державних та місцевих органів влади на вітчизняному та міжнародних ринках.

ФК6. Приймати рішення щодо вибору найбільш доцільних методів та інструментів фінансового планування і прогнозування системи державних доходів і видатків, використання яких дозволило б з найменшими витратами часу та інших ресурсів досягнути поставлених цілей.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ОПП «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

ПРН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН07. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН09. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

ПРН 2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 5. Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово з професійних та наукових питань, презентувати і обговорювати результати досліджень.

ПРН 6. Доступно й аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПРН 9. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПРН 12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПРН 13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК2. Здатність застосовувати знання законодавства та нормативних актів НБУ.

ФК5. Визначати та регулювати фінансові банківські ризики.

ФК7. Аналізувати та інтерпретувати економічну інформацію для обґрунтування і розробки управлінських рішень.

ОПП «Управління публічними фінансами»

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК2. Проводити оцінку публічних фінансів, що відображають діяльність фінансових корпорацій, державних та місцевих органів влади на вітчизняному та міжнародних ринках.

ФК6. Приймати рішення щодо вибору найбільш доцільних методів та інструментів фінансового планування і прогнозування системи державних доходів і видатків, використання яких дозволило б з найменшими витратами часу та інших ресурсів досягнути поставлених цілей.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ОПП «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

ПРН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Знання та розуміння

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

ПРН 2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 5. Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово з професійних та наукових питань, презентувати і обговорювати результати досліджень.

ПРН 6. Доступно й аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПРН 9. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПРН 12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПРН 13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПРН2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Застосування знань та розумінь

ПРН5. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Формування суджень

ПРН2. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ОПП «Управління публічними фінансами»

ПРН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» є попереднє вивчення таких навчальних дисциплін як: «Економічна психологія», «Фінанси», «Макроекономіка», «Мікроекономіка». Навчальна дисципліна є основою для таких навчальних дисциплін: «Сучасні фінансові технології», «Фінансова аналітика», «Податковий менеджмент», «Банківський менеджмент».

ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Знання та розуміння

ПРН2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Застосування знань та розумінь

ПРН5. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Формування суджень

ПРН2. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ОПП «Управління публічними фінансами»

ПРН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» є попереднє вивчення таких навчальних дисциплін як: «Економічна психологія», «Фінанси», «Макроекономіка», «Мікроекономіка». Навчальна дисципліна є основою для таких навчальних дисциплін: «Сучасні фінансові технології», «Фінансова аналітика», «Податковий менеджмент», «Банківський менеджмент».

2.4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(для денної форми навчання)

№	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари (год.)	Інд.-конс. робота під керівництво м викладача (год.)	СРС	Всього (год.)
МОДУЛЬ 1 = 1,5 залікових кредити (45 годин)						
ЗМ 1 Теоретико-методологічні засади теорії біхевіористичних фінансів (Теми 1-2)						
T.1	Сутність та особливості розвитку теорії біхевіористичних фінансів	2	2	–	5	9
T.2	Місце теорії біхевіористичних фінансів у системі економічних відносин	2	2	–	5	9
ЗМ 2 Біхевіористика у поведінці та прийнятті рішень економічними агентами (Теми 3-5)						
T.3	Процес прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	2	1	1	5	9
T.4	Поведінкові ефекти індивідуума в економіці	2	1	–	6	9
T.5	Біхевіористика у прийнятті рішень: теорія поколінь	2	2	–	5	9
Всього по модулю:		10	8	1	26	45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хвилин)						
МОДУЛЬ II = 1,5 залікових кредити (45 год.)						
ЗМ 3 Поведінкові засади функціонування фінансового ринку та економіки в цілому (Теми 6-8)						
T.6	Біхевіористика у поведінці натовпу	2	2	–	11	15
T.7	Біхевіористичні аспекти економічних тенденцій	2	2	1	10	15
T.8	Вплив поведінкової теорії на розвиток фінансових ринків	2	2	–	11	15
Всього по модулю:		6	6	1	32	45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хвилин)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Разом годин з курсу:		16	14	2	58	90

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(для заочної форми навчання)

№	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари (год.)	Інд.-конс. робота під керівництво м викладача (год.)	СРС	Всього (год.)
МОДУЛЬ 1 = 1,5 залікових кредити (45 годин)						
ЗМ 1 Теоретико-методологічні засади теорії біхевіористичних фінансів (Теми 1-2)						
Т.1	Сутність та особливості розвитку теорії біхевіористичних фінансів	1	–	–	8	9
Т.2	Місце теорії біхевіористичних фінансів у системі економічних відносин	–	–	–	9	9
ЗМ 2 Біхевіористика у поведінці та прийнятті рішень економічними агентами (Теми 3-5)						
Т.3	Процес прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	1	1	–	7	9
Т.4	Поведінкові ефекти індивідуума в економіці	–	–	–	9	9
Т.5	Біхевіористика у прийнятті рішень: теорія поколінь	–	–	–	9	9
Всього по модулю:		2	1	–	42	45
МОДУЛЬ II = 1,5 залікових кредити (45 год.)						
ЗМ 3 Поведінкові засади функціонування фінансового ринку та економіки в цілому (Тема 6-8)						
Т.6	Біхевіористика у поведінці натовпу	1	–	–	14	15
Т.7	Біхевіористичні аспекти економічних тенденцій	–	–	2	13	15
Т.8	Вплив поведінкової теорії на розвиток фінансових ринків	1	1	–	13	15
Всього по модулю:		2	1	2	40	45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хвилин)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Разом годин з курсу:		4	2	2	82	90

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕОРІЇ БІХЕВІОРИСТИЧНИХ ФІНАНСІВ

Тема 1. Сутність та особливості розвитку теорії біхевіористичних фінансів

План лекційного заняття

1. Загальні поняття теорії біхевіористичних фінансів.
2. Етапи розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
3. Особливості I етапу розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
4. Загальна характеристика II етапу розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
5. Особливості III етапу розвитку теорії біхевіористичних фінансів.

План семінарського заняття

1. Зміст і значення біхевіористичних фінансів.
2. Значимість теорії біхевіористичних фінансів для професійної підготовки фінансиста.
3. Ретроспективний аналіз розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
4. Основоположники теорії біхевіористичних фінансів.
5. Співвідношення раціонального та ірраціонального у поведінці економічних агентів.
6. Чинники, які визначають ірраціональну поведінку економічних агентів у сучасному суспільстві.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Роль біхевіористичних фінансів у сучасному світі.
2. Контролінг поведінки в концепції біхевіористичних фінансів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення сутності поняття «біхевіористичні фінанси».
2. Які цілі реалізує вивчення біхевіористичних фінансів?
3. Що є метою та завданням біхевіористичних фінансів?
4. Визначте об'єкти і суб'єкти біхевіористичних фінансів.
5. Назвіть основоположників теорії біхевіористичних фінансів
6. Які Ви знаєте етапи розвитку теорії біхевіористичних фінансів?
7. Що Ви розумієте під поняттям «раціональна поведінка»?
8. Що таке ірраціональна поведінка?
9. Охарактеризуйте раціональне та ірраціональне у поведінці економічних агентів.
10. Охарактеризуйте взаємозв'язок біхевіористичних фінансів з іншими науками.

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 5, 6, 7].

Допоміжна: [2, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 19, 20].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 8, 9].

Міжнародні видання: [1, 2, 3, 4, 9, 10].

Тема 2. Місце теорії біхевіористичних фінансів у системі економічних відносин

План лекційного заняття

1. Сутність стимулів та їхнє значення в забезпеченні економічного розвитку.
2. Роль біхевіористичних фінансів у забезпеченні інвестиційних процесів.
3. Поведінкові аспекти управління фінансовими ресурсами корпорацій
4. Поведінкова економічна теорія в поясненні соціально-трудоxих відносин.

План семінарського заняття

1. Теоретико-методологічні основи стимулювання у системі економічних відносин.
2. Фактори економічного зростання та роль біхевіористичних фінансів у його досягненні на сучасному етапі.
3. Моделі вибору інвесторів в умовах невизначеності ринку. Проспектна теорія (теорія вибору).
4. Біхевіористичні фінанси та їх значення у підвищенні капіталізації компанії.
5. Поведінкові помилки підприємств-інвесторів: активна торгівля; ефект планування; зосередження уваги на минулих результатах і ігнорування зборів; знайомство з переміщенням; паніка; наївна диверсифікація; неадекватна диверсифікація.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Проаналізувати вітчизняну практику пошуку шляхів економічного росту держави та охарактеризувати основні чинники впливу.
2. Біхевіористичні фінанси і дивідендна політика фірми. Вплив величини дивідендної премії на рішення компанії про виплату дивідендів

Перелік питань для самоконтролю

1. Розкрийте сутність стимулювання для забезпечення економічного зростання держави.
2. Назвіть види стимулів в економіці.
3. Сформууйте поняття інвестування.
4. Назвіть та охарактеризуйте види інвестицій.
5. Охарактеризуйте психологічні аспекти фінансової політики підприємства: в ціноутворенні на фінансові активи, в корпоративних фінансах, в деривативах.
6. Охарактеризуйте ефект компромісу в теорії біхевіористичних фінансів.
7. Дайте характеристику «Ефект едаументу».
8. Охарактеризуйте світові моделі та інвестиційну поведінку населення в різних країнах.
9. Розкрити системні помилки в процесі схвалення фінансових рішень економічними агентами.

Рекомендована література:

- Основна: [1, 2, 5, 6, 7].
 Допоміжна: [2, 4, 9, 12, 14, 21].
 Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1, 4, 5, 6].
 Міжнародні видання: [1, 2, 5].

Змістовий модуль 2.
БІХЕВІОРИСТИКА У ПОВЕДІНЦІ ТА ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ
ЕКОНОМІЧНИМИ АГЕНТАМИ

Тема 3. Процес прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику

План лекційного заняття

1. Процес прийняття рішень у дослідженнях Д. Канемана та А.Тверські.
2. Особливості та функціональне призначення Системи 1 та Системи 2.
3. Евристичні стратегії прийняття рішень:
  - евристика доступності;
  - евристика репрезентативності;
  - евристика прив'язки та пристосування.

План семінарського заняття

1. Науковці, що досліджували процес прийняття рішень.
2. Процес мислення та прийняття рішень у дослідженнях Д. Канемана та А. Тверські.
3. Особливості та функціональне призначення Системи 1.
4. Особливості та функціональне призначення Системи 2.
5. Сутність та особливості евристики доступності.
6. Сутність та особливості евристики репрезентативності.
7. Сутність та особливості евристики прив'язки та пристосування.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Значення Системи 1 у прийнятті фінансових рішень економічними агентами у сучасному суспільстві.
2. Система 2: значення для прийняття раціональних рішень.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Опрацювати і виділити основні тези книги «Мислення повільне і швидке мислення» психолога й економіста Д. Канемана.

Перелік питань для самоконтролю

1. У чому полягає сутність процесу прийняття рішень?
2. Визначте об'єкти і суб'єкти управління фінансами.
3. Охарактеризуйте основних суб'єктів управління фінансами.
4. Назвіть працю Д. Канемана та А. Тверські щодо процесу мислення та прийняття рішень.
5. Розкрийте основні положення теорії перспектив.
6. Сутність когнітивних та ситуаційних чинників.
7. Що представляє собою Система 1?
8. Сутність та функціональне призначення Системи 2.
9. Поясніть сутність евристичних стратегій прийняття рішень.
10. Сутність та особливості евристики доступності.
11. Особливості евристики репрезентативності.
12. Значення та особливості евристики прив'язки та пристосування.

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 5, 6, 7].

Допоміжна: [2, 6, 17, 19, 21, 22].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1, 3, 4, 5, 7, 8].

Міжнародні видання: [1, 2, 3, 4].

Тема 4. Поведінкові ефекти індивідуума в економіці

План лекційного заняття

1. Ірраціональність у поведінці індивідуума.
2. Суть поведінкових ефектів економічних агентів.
3. Значення та основні риси поведінкових ефектів групи володіння.
4. Особливості прояву поведінкових ефектів групи порівняння.
5. Властивості та дія поведінкових ефектів групи передбачення.

План семінарського заняття

1. Суть поведінкових ефектів економічних агентів
2. Значення та основні риси поведінкових ефектів групи володіння:
  - вартість безкоштовного;
  - вартість соціальних норм;
  - висока вартість володіння.
3. Особливості прояву поведінкових ефектів групи порівняння:
  - відносність та порівняння при прийнятті фінансових рішень;
  - ефект цінового якоря.
4. Властивості та дія поведінкових ефектів групи передбачення:
  - ефект очікування;
  - ілюзія контролю.
5. Мультиваріантність як необхідність для економічного агента.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Роль стереотипів у житті людини і суспільства.
2. Феномен безкоштовного продукту.
3. Класифікація поведінкових ефектів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «поведінкові ефекти».
2. Які класифікаційні ознаки поведінкових ефектів Ви знаєте?
3. Охарактеризуйте ірраціональність у поведінці індивідуума.
4. Визначте економічну сутність поведінкових ефектів групи володіння.
5. Назвіть поведінкові ефекти групи порівняння.
6. Які Ви знаєте поведінкові ефекти групи передбачення?
7. Розкрийте сутність мультиваріантності.

Рекомендована література:

Основна: [1, 5, 6, 7].

Допоміжна: [4, 5, 10, 11, 16, 20].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [3, 4, 5, 8].

Міжнародні видання: [1, 2, 3, 4, 9].

Тема 5. Біхевіористика у прийнятті рішень: теорія поколінь

План лекційного заняття

1. Основоположники теорії покоління та її розвиток.
2. Теоретичні засади теорії поколінь.
3. Порівняння цінностей представників різних поколінь: поведінковий аспект.

План семінарського заняття

1. Теорія поколінь та її розвиток.
2. Характеристика покоління G1 «Покоління переможців».
3. Особливості мовчазного покоління.
4. Покоління Бебі-Бумерів: загальна характеристика.
5. Характеристика покоління X.
6. Особливості покоління Міленіум або Y.
7. Розвиток покоління Z та їх особливості.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Споживчі вподобання різних поколінь.
2. Професійна сфера різних поколінь.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «покоління».
2. Яка мета теорії поколінь?
3. Назвіть види поколінь.
4. Особливості покоління G1 «Покоління переможців».
5. Особливості мовчазного покоління.
6. Особливості покоління Бебі-Бумерів.
7. Назвіть особливості покоління X.
8. Особливості покоління Міленіумів.
9. Розкрийте особливості покоління Z.
10. Теорія поколінь і управління персоналом організації.

Рекомендована література:

Основна: [1, 5, 6, 7].

Допоміжна: [5, 10, 14, 20, 22, 23].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [4, 5, 7, 8, 9].

Міжнародні видання: [1, 2, 4, 5].

Змістовий модуль 3.

ПОВЕДІНКОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА ЕКОНОМІКИ В ЦІЛОМУ

Тема 6. Біхевіористика у поведінці натовпу

План лекційного заняття

1. Сутність натовпу та його характерні риси.
2. Особливості формування натовпу.
3. Теорії про натовп.
4. Психологічний портрет натовпу.

План семінарського заняття

1. Поведінка і психологія натовпу.
2. Індивідуум та натовп.
3. Поведінкові характеристики натовпу: приклади з історії.
4. Вплив на поведінку натовпу засобів масової інформації.
5. Основи фінансової поведінки індивідуума у натовпі.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Натовп як соціально-психологічний феномен.
2. Найбільш поширені помилки і божевілья натовпу.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «натовп».
2. Назвіть особливості натовпу.
3. Натовп з психологічної точки зору.
4. Натовп з політичної точки зору.
5. Співвідношення індивідуального та загального у поведінці натовпу.
6. Психологічний портрет натовпу.
7. Вплив на поведінку натовпу засобів масової інформації.
8. Роль ілюзії контролю.
9. Гендерні особливості у поведінці економічних агентів.
10. Фінансова поведінка натовпу.

Рекомендована література:

Основна: [1, 5, 6, 7].

Допоміжна: [2, 9, 11, 19].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1, 2, 3, 4, 8].

Міжнародні видання: [1, 2, 3, 4].

Тема 7. Біхевіористичні аспекти економічних тенденцій

План лекційного заняття

1. Ірраціональний початок або Spiritus Animalis.
2. Довіра як фактор визначення економічних тенденцій.
3. Мультиплікатор довіри.
4. Значимість справедливості для економічного розвитку.
5. Грошова ілюзія та зловживання в економіці.

План семінарського заняття

1. Поведінкові передумови економічних тенденцій.
2. Роль довіри в економіці. Мультиплікатор довіри.
3. Справедливість у розвитку економіки.
4. Сприйнятливість до історій як відхилення від раціональності у прийнятті економічних рішень.
5. Поведінкові аспекти фінансово-економічних криз.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Поведінкові аспекти економічних тенденцій.
2. Прояви ірраціонального початку.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Роль ірраціонального початку в умовах глобалізації.
2. Грошова ілюзія: міфи і реальність.
3. Наявність фінансових зловживань і недобросовісності в сучасному економічному середовищі.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «іраціональний початок».
2. Назвіть основні прояви іраціонального початку.
3. Назвіть підходи до реалізації економічної політики держави.
4. Роль довіри в розвитку економіки країни.
5. Поясніть співвідношення довіри та справедливості в економіці.
6. Способи вимірювання довіри.
7. Грошова ілюзія як відхилення від раціонального.
8. Зловживання і недобросовісність.
9. Сприйнятливість до історій як прояв іраціонального.
10. Біхевіористичні особливості в кризових ситуаціях.

Рекомендована література:

Основна: [1, 5, 6, 7].

Допоміжна: [3, 12, 13, 17, 21].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [3, 4, 5, 7, 8].

Міжнародні видання: [2, 3, 4, 5].

Тема 8. Вплив поведінкової теорії на розвиток фінансових ринків

План лекційного заняття

1. Підходи до розуміння сутності ефективного фінансового ринку.
2. Умови ефективності фінансового ринку.
3. Теорія шумової торгівлі Ф. Блека.
4. Обмежений арбітраж та іраціональність інвесторів в економічних відносинах.
5. Доповнення до шумової теорії торгівлі:
  - стратегія зупинки втрат;
  - стратегія страхування портфеля;
  - теорія оверреакції та андерреакції;
  - теорія інформаційних каскадів.

План семінарського заняття

1. Особливості ціноутворення на фінансовому ринку.
2. Підходи до розуміння сутності ефективного фінансового ринку.
3. Умови ефективності фінансового ринку.
4. Форми та механізми ефективності фінансового ринку.
5. Модель інформаційної структури фінансового ринку та способи зниження її невизначеності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Теорія ефективності операцій трейдера. Кореляційний зв'язок між психологічними якостями трейдера і успішністю його професійної діяльності.
2. Теорія впливу психологічних якостей трейдера на ефективність здійснюваних ним операцій на фінансовому ринку.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «ефективний фінансовий ринок».
2. Назвіть суб'єктів фінансового ринку та умови ефективності фінансового ринку.
3. Сутність інсайдерської інформації.
4. Розкрийте основні функції раціональних операторів.
5. Функції шумових трейдерів.

6. Стратегія страхування портфеля.
7. Теорія інформаційних каскадів.
8. Основні шляхи удосконалення інформаційної ефективності у розвитку економіки.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 5, 6, 7].

Допоміжна: [1, 8, 14, 15, 16, 18, 23].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 4, 7, 9, 10].

Міжнародні видання: [1, 5, 6, 7, 8].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання за навчальну дисципліну «Біхевіористичні фінанси», представлено у табл. 4.1.

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «БІХЕВІОРИСТИЧНІ ФІНАНСИ»

Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (19 балів)					7	Контрольний захід №1	Диференційований залік - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (диференційований залік)	
Загальна кількість балів за модулем №1	12									
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5					
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3		3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 2 - (31 бал)					7				Контрольний захід №2
Загальна кількість балів за модулем №2	9									
Теми	Т.6	Т.7	Т.8							
Відповідь на семінарських заняттях	3	3	3							
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Індивідуальна робота	10									
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5									

Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (10 балів)					Контрольний захід №1	Диференційований залік - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (диференційований залік)
Загальна кількість балів за модулем №1	10							
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5			
Відповідь на семінарському занятті	-	-	10	-	-			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи							
Модулі	Модуль 2 - (40 балів)					Контрольний захід №2		
Загальна кількість балів за модулем №2	40							
Теми	T.6		T.7	T.8				
Відповідь на семінарських заняттях	-		-	10				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи							
Індивідуальна робота	10							

Таблиця 4.2

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти
на семінарських заняттях**

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 7 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3 (2×1,5)
Тестовий блок	4 (10×0,4)
Всього	7

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота проводиться у формі підготовки реферату та презентації результатів наукових досліджень з обраної тематики.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
5	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів) та заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі заліку.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.7):

Таблиця 4.7

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Біхевіористичні фінанси» є:

- диференційований залік;
- тести;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE УДФСУ;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, підготовки індивідуального завдання у формі рефератів та презентацій, доповідей на конференції, написання поточних контрольних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Перелік питань до першого поточного контролю

1. Зміст і значення біхевіористичних фінансів.
2. Значимість теорії біхевіористичних фінансів для професійної підготовки фінансиста.
3. Етапи розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
4. Основоположники теорії біхевіористичних фінансів.
5. Співвідношення раціонального та ірраціонального у поведінці економічних агентів.
6. Суть економічного зростання та способи його досягнення.
7. Роль поведінкових ефектів у досягненні економічного росту країни.
8. Науковці, що досліджували процес прийняття рішень.
9. Процес прийняття рішень у дослідженнях Д. Канемана та А. Тверські.
10. Особливості та функціональне призначення Системи 1.
11. Особливості та функціональне призначення Системи 2.
12. Евристичні стратегії прийняття рішень.
13. Сутність та особливості евристики доступності.
14. Сутність та особливості евристики репрезентативності.
15. Сутність та особливості евристики прив'язки та пристосування.
16. Суть поведінкових ефектів економічних агентів.
17. Відносність та порівняння при прийнятті рішень.
18. Ціновий якір у економічних відносинах.
19. Особливості прояву поведінкового ефекту «вартість безкоштовного».
20. Особливості прояву поведінкового ефекту «вартість соціальних норм».
21. Особливості прояву поведінкового ефекту «висока вартість володіння».
22. Суть та особливості прояву ефекту очікувань.
23. Основоположники створення теорії поколінь.
24. Сутність теорії поколінь.
25. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління GI (1900-1923 р.н.).
26. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки «мовчазного» покоління (1923-1943 р.н.).
27. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Бебі-Бумерів (1943-1963 р.н.).
28. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління X (1963-1983 р.н.).

29. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Міленіум або Y (1983-2003 р.н.).
30. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Z (з 2003 р.н.).

Перелік питань до другого поточного контролю

1. Особливості формування натовпу.
2. Теорії про натовп.
3. Біхевіористика у поведінці натовпу.
4. Психологічний портрет натовпу.
5. Поведінкові характеристики натовпу: приклади з історії.
6. Поведінка і психологія натовпу.
7. Вплив на поведінку натовпу засобів масової інформації.
8. Основи фінансової поведінки індивідуума у натовпі.
9. Вплив біхевіористичних аспектів на розвиток економічних тенденцій.
10. Поведінкові передумови економічних тенденцій.
11. Роль довіри в економіці. Мультиплікатор довіри.
12. Значимість справедливості для економічного розвитку.
13. Надмірний оптимізм у прийнятті рішень економічним агентом.
14. Грошова ілюзія та зловживання в економіці.
15. Поняття ілюзії контролю та його поведінковий ефект на прийняття рішення.
16. Врахування поведінкових ефектів у прийнятті рішень на фінансовому ринку.
17. Поведінкові ефекти та маркетингові стратегії фінансових компаній.
18. Особливості ціноутворення на фінансовому ринку.
19. Підходи до розуміння сутності ефективного фінансового ринку.
20. Умови ефективності фінансового ринку.
21. Форми та механізми ефективності фінансового ринку.
22. Модель інформаційної структури фінансового ринку та способи зниження її невизначеності.
23. Механіка ефективності: загально інформована торгівля, професійно інформована торгівля, частково інформована торгівля, неінформована торгівля
24. Новації у світовій практиці щодо застосування теорії біхевіористичних фінансів.
25. Теорія шумової торгівлі Ф. Блека.
26. Обмежений арбітраж та ірраціональність інвесторів (економічних агентів) в економічних відносинах.
27. Пояснити суть стратегії зупинки втрат.
28. Пояснити суть стратегії страхування портфеля.
29. Пояснити суть теорії оверреакції та андерреакції.
30. Пояснити суть теорії інформаційних каскадів.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Зміст і значення біхевіористичних фінансів.
2. Значимість теорії біхевіористичних фінансів для професійної підготовки фінансиста.
3. Етапи розвитку теорії біхевіористичних фінансів.
4. Основоположники теорії біхевіористичних фінансів.
5. Співвідношення раціонального та ірраціонального у поведінці економічних агентів.
6. Суть економічного зростання та способи його досягнення.
7. Роль поведінкових ефектів у досягненні економічного росту країни.
8. Науковці, що досліджували процес прийняття рішень.
9. Процес прийняття рішень у дослідженнях Д. Канемана та А. Тверські.
10. Особливості та функціональне призначення Системи 1.
11. Особливості та функціональне призначення Системи 2.
12. Евристичні стратегії прийняття рішень.
13. Сутність та особливості евристики доступності.

14. Сутність та особливості евристики репрезентативності.
15. Сутність та особливості евристики прив'язки та пристосування.
16. Суть поведінкових ефектів економічних агентів.
17. Відносність та порівняння при прийнятті рішень.
18. Ціновий якір у економічних відносинах.
19. Особливості прояву поведінкового ефекту «вартість безкоштовного».
20. Особливості прояву поведінкового ефекту «вартість соціальних норм».
21. Особливості прояву поведінкового ефекту «висока вартість володіння».
22. Суть та особливості прояву ефекту очікувань.
23. Основоположники створення теорії поколінь.
24. Сутність теорії поколінь.
25. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління GI (1900-1923 р.н.).
26. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки «мовчазного» покоління (1923-1943 р.н.).
27. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Бебі-Бумерів (1943-1963 р.н.).
28. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління X (1963-1983 р.н.).
29. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Міленіум або Y (1983-2003 р.н.).
30. Загальна характеристика та особливості економічної поведінки покоління Z (з 2003 р.н.).
31. Особливості формування натовпу.
32. Теорії про натовп.
33. Біхевіористика у поведінці натовпу.
34. Психологічний портрет натовпу.
35. Поведінкові характеристики натовпу: приклади з історії.
36. Поведінка і психологія натовпу.
37. Вплив на поведінку натовпу засобів масової інформації.
38. Основи фінансової поведінки індивідуума у натовпі.
39. Вплив біхевіористичних аспектів на розвиток економічних тенденцій.
40. Поведінкові передумови економічних тенденцій.
41. Роль довіри в економіці. Мультиплікатор довіри.
42. Значимість справедливості для економічного розвитку.
43. Надмірний оптимізм у прийнятті рішень економічним агентом.
44. Грошова ілюзія та зловживання в економіці.
45. Поняття ілюзії контролю та його поведінковий ефект на прийняття рішення.
46. Врахування поведінкових ефектів у прийнятті рішень на фінансовому ринку.
47. Поведінкові ефекти та маркетингові стратегії фінансових компаній.
48. Особливості ціноутворення на фінансовому ринку.
49. Підходи до розуміння сутності ефективного фінансового ринку.
50. Умови ефективності фінансового ринку.
51. Форми та механізми ефективності фінансового ринку.
52. Модель інформаційної структури фінансового ринку та способи зниження її невизначеності.
53. Механіка ефективності: загально інформована торгівля, професійно інформована торгівля, частково інформована торгівля, неінформована торгівля
54. Новації у світовій практиці щодо застосування теорії біхевіористичних фінансів.
55. Теорія шумової торгівлі Ф. Блека.
56. Обмежений арбітраж та ірраціональність інвесторів в економічних відносинах.
57. Пояснити суть стратегії зупинки втрат.
58. Пояснити суть стратегії страхування портфеля.
59. Пояснити суть теорії оверреакції та андерреакції.
60. Пояснити суть теорії інформаційних каскадів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Д. Аріелі; переклад з англ. Дзвінки Завалій. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 296 с.
2. Кузьмук С. Г. Досвід практичного застосування біхевіористичної концепції у фінансах та особливості його використання в Україні. Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України: кол. монографія / за заг. ред. П. О. Нікіфорова. Чернівці: Технодрук, 2018. С. 168–179.
3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
5. Талер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення; переклад з англ. С. Крикуненко. К. : Наш формат, 2018. 464 с.
6. Shefrin H. Beyond Greed and Fear: Understanding Behavioral Finance and The Psychology of Investing. Oxford University Press. New York, 2016. 478 p.
7. Statman M. Behavioral Finance: The Second Generation : monograph. CFA Institute Research Foundation. 2019. 248 p.

Допоміжна:

1. Буряк А.В., Діденко І.В. Споживачі на ринку фінансових послуг: огляд поведінкових ефектів та світові підходи до їх. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2017. №1. С. 18-26.
2. Грецька-Миргородська В. В. Формування соціально-орієнтованої економіки: поведінкові передумови аналізу. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/80.pdf
3. Гуручкіна В. В. Теорія ігор в поведінковій економіці. *Дослідження підприємництва: ключові механізми організації, основні драйвери та перспективи*: зб. матер. III міжнар. наук.-практ. конф. «Економічні перспективи підприємництва в Україні» (м. Ірпінь, 10–11 жовтня 2019 р). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 54–56.
4. Жолоб А. О., Нечипоренко А.В. Аналіз розвитку теорії біхевіористичних фінансів. *Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право в Україні та світі*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 1 грудня 2018 р.) : у 6 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 2. С. 13–14.
5. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник Національного банку України*. 2016. № 239. С.30–57.
6. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. М. Яковлев. Київ: Наш формат, 2017. 480 с.
7. Капелюш А. А. Ретроспективний аналіз розвитку теорії біхевіористичних фінансів. *Збірник наукових праць Національного університету ДПС України*. 2016. № 2. С. 120–131.
8. Капелюш А.А. Біхевіористичні аспекти реалізації фінансових відносин на фінансовому ринку // Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: монографія / за заг.ред. С. В. Онишко. Ірпінь : Вид-во НУДПСУ, 2016. 452 с.
9. Карпінський Б. А. Поведінкові фінанси як ефективний базис відображення раціональності й ірраціональності фінансових рішень у системі державотворчого патріотизму нації. *Бізнес Інформ*. 2020. №6. С. 282–290.
10. Кваша О. В. Основні положення та гіпотези поведінкових фінансів. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 225–231.
11. Кривий В. І. Сутність та основні теоретичні блоки поведінкових фінансів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 23. С.12–16.

12. Кужелев М. А. Теория поведенческих финансов как фактор развития национальной денежной системы. *Innovations in science and education: challenges of our time*. London: IASHE, 2016. P. 58–60.
13. Кужелев М. О. Біхевіористичні фінанси як чинник розвитку національної грошової системи: глобалізаційний аспект. *Сучасні проблеми глобалізаційних процесів у світовій економіці* : матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 листопада 2018 р.). К. : НАУ, 2018. С.109–111.
14. Кужелев М. О., Кваша О.В. Сучасні підходи та гіпотези поведінкових фінансів. *Молодіжний податковий конгрес* : збірник тез (м. Ірпінь, 20 травня 2020 р.). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. С.562–565.
15. Кужелев М. О., Нечипоренко А.В. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету ДФС України*. 2018. № 2. С. 154–168.
16. Кузьмук С. Г. Дослідження теорій корпоративних фінансів: базові та поведінкові концепції. *Європейська інтеграція: історичний досвід та економічні перспективи*: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 3-4 березня 2017 р.). Одеса: ОНУ ім. І.Мечникова, 2017. С. 190–193.
17. Кузьмук С.Г. Прийняття фінансових рішень в умовах невизначеності: поведінковий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 26. С. 88–91.
18. Кушнір М. А., Ліпич Л. Г., Сторонянська І. З. Поведінкове ціноутворення на фондовому ринку: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 200 с.
19. Нечипоренко А. В., Миркун Б. А. Поведінкова теорія у структурі сучасного економіко-теоретичного знання. *Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право в Україні та світі*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 1 грудня 2018 р.) : у 6 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 2. С. 15–16.
20. Повод Т., Адвокатова Н. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. №2. С. 213–221.
21. Тельнов А. С., Решміділова С.Л. Підходи поведінкової економіки для побудови моделей рішень економічними агентами. *Сучасні тренди поведінки споживачів товарів і послуг* : тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 лютого 2020 р.). Рівне, 2020. С. 171–175.
22. Тельнов А. С. Розвиток поведінкової економіки у прийнятті економічних рішень. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 5. С.160–170.
23. Циганова Н. В. Взаємодія суб'єктів фінансового ринку в умовах поведінкової економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 2. С. 174–184.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
8. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: www.ac-rada.gov.ua
9. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <http://www.ibser.org.ua/>
10. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

Міжнародні видання:

1. European Scientific Journal. URL: <http://www.eujournal.org/index.php/esj>
2. Journal of Behavioral and Experimental Finance. URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-behavioral-and-experimental-finance>
3. The Advanced Science Journal. URL: <http://www.advancedscience.org>
4. The European Journal of Economics and Management Sciences. URL: <http://ppublishing.org/journals/399/>
5. Kumari J. Investor sentiment and stock market liquidity: Evidence from an emerging economy. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 2019. Vol.23. P.166–180.
6. Levy M., Tasoff J. Exponential-growth bias and lifecycle consumption. *Journal of the European Economic Association*. 2016. Vol. 14. № 3. P. 545–583.
7. Mushinada, Venkata Narasimha Chary. Are individual investors irrational or adaptive to market dynamics? *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 2020. Volume 25, URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2019.100243>
8. Stango V., Zinman J. Borrowing high versus borrowing higher: price dispersion and shopping behavior in the US credit card market. *Review of Financial Studies*. 2016. Vol. 29. №.4, P. 979-1006.
9. Statman M. Behavioral Finance Lessons for Asset. *The Journal of Portfolio Management Summer*. 2018. № 44 (7). P.135-147
10. Strömbäck C., Lind T., Skagerlund K., Västfjäll D., Tinghög G. Does self-control predict financial behavior and financial well-being? *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 2017. Vol. 14. P. 30–38.